

Izdaja vsak četrtek in velja za poštino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrletno 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravnništvo Slov. Gospodarja v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštne proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

48. številka.

Maribor, dne 1. decembra 1927.

61. letnik.

Začetek avtonomije.

Dolgih sedem let smo se zvesto borili za pravice Slovenije. Vse te pravice smo združili pod eno ime: avtonomija. Ko smo stavili to zahtevo v Beogradu, so nas naši slovenski ljudje, demokrati in njihovi privrasci, oblatili, da smo protidržavni. Zato je bila ta borba težka, težka še posebno, ker nas Hrvatje niso podpirali, kakor smo se mi zanje žrtvovali, nasprotno: še izdali so nas, ko smo bili skupaj na vladi, samo da Slovenija ni dobila avtonomije. Sami smo zato poiskali pot in našli smo jo! Na začetku smo in ta začetek je dober.

Oblastne skupščine — začetek avtonomije.

Ko smo letos imeli volitve v oblastne skupščine, so mnogi trdili, da iz vsega tega ne bo nič. Mi sami smo se bali, da bo treba leta in leta, da te nove samoupravne edince oživimo. Pa, hvala Bogu, šlo je hitreje. Že ko je bila februarja in marca SLS v vladi, je dosegla, da je mariborska oblast prevzela dedščino bivše štajerske dežele. SLS je spravila v finančni zakon razne dodatke, ki omogočajo oblastnim skupščinam, da začno vsaj malo delovati, da tudi smejo bivše deželne zakone v svojem delokrogu izpremeniti itd. Zakonodajna pravica oblastnih skupščin se je torej že povečala. Šlo je pa še zato, da oblastne skupščine prevzamejo od države razne posle, da pa jim mora država istočasno odstopiti tudi davčne vire. Kljub vsem težavam in nasprotstvom se je to vsaj delno že doseglo.

Oblastna skupščina prevzame od države delo in denar.

Mariborska oblast prevzame od državne uprave sledeče posle in na nje pripadajoče svote denarja:

I. Iz ministrstva za narodno zdravje: a) Bolnice v Mariboru, Celju, Ptuj, Murski Soboti, Čakovcu in Slovenjgradu. b) Hiralnica v Vojniku. c) Kopilski Rogaška Slatina in Dobrna in č) kredite za okrožne zdravnike. Kredit: 7.200.000 Din.

II. Iz kmetijskega ministrstva: a) specialne kmetijske šole v St. Juriju ob južni žel., Rakičanih in Mariboru, b) državna drevesnica v Dramljah in Pekrah pri Mariboru, v Kapelah pri Radgoni, v Ptuj in Vukanovcu pri Čakovcu, c) kmetijska ogledna in kontrolna postaja v Mariboru, č) semenogojna postaja v Beltincih. Kredit: 2.105.129 Din.

III. Iz ministrstva za javna dela: a) cesta Dolnja Lendava—Murska Sobota—avstrijska meja 44 km 563 m; b) Murska Sobota—Mačkovi—avstrijska meja 24 km 500 m; c) Martijanci—madžarska meja 13 km; č) Maribor—Marenberg—avstrijska meja 67 km 200 m; d) Čakovec—Letensko mesto—madžarska meja 23 km 700 m. Skupaj 172 km 963 m. Skupni letni kredit: 1.282.278 Din.

IV. Iz ministrstva za socialno politiko: Dečki dom v Mariboru. Kredit: 197.341 Din.

Čl. 11. Vse osebe, ki se s posameznimi posli in zavodi izroči oblastem, bo prejemale svoje dohodke vključno do 31. marca 1928 od državnih blagajn, kjer jih je prejemale tudi dosedaj, na breme odgovarjajoče pozicije drž. proračuna. S 1. aprilom 1928 bodo morale njihove plače in ostale dohodke določiti oblasti, ki jih prevzamejo.

Čl. 12. Šest mesecev po sprejemu poslov in osebja je oblast dolžna obdržati celokupno od države sprejeto osebo. V tem času naj se odloči, ali bo obdržala sprejete osebe v službi ali ne. Za osebo, ki ga bo oblast pridržala dalje v svoji službi, mora v naslednjih šestih mesecih izdati posebno odredbo za ureditev njihovega položaja, tako glede nagrad, kakor glede priznanja službenih let, napredovanja in vpokojitve. Za osebo, ki se po preteku prvih šestih mesecev ne bi obdržala v službi, stori oblast sledeče: 1. sestavi seznam tistih, ki imajo več kot 15 let službe in s tem pravico na pokojnino in ga predloži pristojnemu ministru, da jih upokoji; 2. tistim, ki nimajo pravice na pokojnino, oblast odpove službo. Velja trimesečni odpovedni rok.

Lasten delokrog oblastnih skupščin.

Poleg teh poslov, ki jih bo sedaj oblastna država prevzela od države, bo pa v lastnem delokrogu izvrševala vse, kar ji bodo gospodarske razmere dovoljevale. Ker je danes težka gospodarska kriza, oblastna skupščina ne sme in ne bo vneljala nobenih novih davkov ali doklad, ki bi zadele kmeta, delavca, malega obrtnika ali trgovca. Da bo krila stroške svojega delokroga, bo uvedla le takse na luksuzne stvari, na ples in veselice, na avtomobile, na alkohol, kino itd. Teh dajatev pa se bo lahko vsak ognil, če bo hotel, če pa ne, naj jih pa plača. Skupnosti bo pa s tem veliko pomagano.

Vse to je začetek avtonomije!

Vemo vsi, da vse to še od daleč ni, kar hočemo, a vemo pa tudi, da je to začetek avtonomije. Dokler je bilo treba prepričevati razne kroge v Beogradu in vsej državi, smo veliko govorili o avtonomiji. Zdaj ne bomo več govorili, ker vedo že vsi, kaj hočemo. Zdaj bomo pa delali na njeni zgradbi, ker se naših načel ne bojijo, ampak vidijo, da so poštena, da služijo tudi k utrditvi države in njenega položaja na meji. Res je vsak začetek težak in tudi ta, a začetek je in veselji smo ga, posebno še zato, ker se zavedamo, da je vse to uspeh naše Slovenske ljudske stranke in njenih voditeljev!

Agitirajte za „Naš dom“

Dekle je šlo ven, a nemirno je čakala za bombaževo zaveso. Skozi luknjico je gledala v sobo. Mutsuhito Dsain je izmeril daljavo in je nastavljal fulminoid. Na obrazu mu je sijal nadzemski sijaj in je mrmral neko nerazložno molitev.

Dekle je pazilo. — Verujem v te in te prosim . . . — ji je pretresel mala blede usta vzdih. — Preženi iz glave ljubega temne misli.

Mutsuhito Dsain se je sklonil nad stroj in je prijel za spojnik.

— Operi mu dušo, kakor opere reka Kamo telesno nesnago in . . .

Šum se sliši. Stroj tiho zavreči, a je vendar tak, ko da so se stresle stene. Zabliska se, zlatozelen žarek . . . Mutsuhito Dsain napeto zre v daljavo in hripavo vzklikne: — Bog!

Stena je zaškripala in dekle se je zgrudilo pred njega. — V tebi živi . . . — je zajokala veselo.

— Kje je hruo? Izginil je. Na robu obzorja se je dvignil črn oblak prahu, potem pa je zasijalo solnce in se je razlilo nad razvalinami kamenja.

XIV.

— Strašno! — je počil profesor Brinkley z rokami. — Kak glas je to?

— Kaj se je zgodilo? — je vstopila Alice z Overtonom. Preplašeno je zrla v očetov blede obraz.

— Nič — je mrmral stari znanstvenik. — Antene v laboratoriju so ujele en radio-brzovaj . . .

Odkod? — je vprašal Overton.

Brinkley je molčal. Pred hčerjo ni hotel govoriti. Alice je to opazila.

— Vem, — se je stresel. — Na Japonskem je bil oddan . . .

— Da, — je prikimal Brinkley. — Iz Nagasaki je prišel . . .

Overtonov obraz se je zmrčilo.

— Kaj hoče Mutsuhito Dsain? — se ga je lotila neka huda slutnja.

— Ljuba hčerka, ali bi naj naju pustila na samem? — jo je pogledal profesor. — Tebe se itak ne tiče . . .

Da bomo nasprotnike poznali.

Ne ponos, ampak sramota!

»Domovina piše, da je ponos za hišo, če imajo naročeno ta list. V resnici pa je tako, da je sramota za hišo, kamor zahaja katerikoli list, ki se bori zoper verske in narodne pravice našega naroda. Ko bodo pisali v domačem kraju zgodovino naših domov, bodo domovi, kjer je ta list zagospodoval, pisali zgodovino, ki bo pričala, kar smo zapisali: Ne ponos, ampak sramota je za katoliško slovensko družino, ki podpira protiversko časopisje!

»Slovenski Gospodar« — za vse!

Zelo je nekatere razburilo, da se bo »Slovenski Gospodar« delno izpremenil in bo posebno gledal na to, da bo vsebinsko za vse v družini zanimiv in poučen. Tudi »Domovina« se je razgibala zaradi tega. Pa ji ne bo nič pomagalo! Pač pa škodovalo! Kajti naši vrli agitatorji se bodo vrgli posebno še proti »Domovini« in bodo storili vse — za »Slovenskega Gospodarja«!

Po devetih letih je že čas . . .

Demokrati vzdihujejo, da je po desetih letih že čas, da se izjednačijo davki. Tudi mi pravimo, da je res že čas, le to še pristavljamo, da se je to vprašanje začelo reševati šele zdaj, ko smo mi v vladi. Preje, ko so bili demokrati ali radičevci skozi vsa leta, je seveda tudi bil že čas, toda ljudje so bili taki motri, ki tega niso hoteli. Mi pa hočemo in bomo tudi izpeljali. Je res že bil po devetih letih čas, da smo prišli v vlado, da to uredimo!

Po občinskih volitvah . . .

Trdili smo prav, ko smo rekli, da bodo demokrati vse kandidatne liste, ki ne bodo nosile naslova SLS, šteli za svoje. In res je tako. Marsikje so pri občinskih volitvah igralo glavno vlogo osebne zadeve, pa so vložili po dve listi. Kjer se nista obe nazvali kot listi SLS, tam so vse šteli za svoje. Čisto v smislu okrožnice, ki so jo poslali svojim zaupnikom in ki smo jo tudi mi priobčili. Liberalca je treba poznati. Laž mu je glavno orožje in hinavščina edina obleka njegove politike. Prepričani pa smo, da bodo vsi tisti poštenu odborniki, če tudi niso bili izvoljeni na oficijelni listi SLS, se otresli teh novih »pokroviteljev« iz SDS.

Varujte se slabih knjig!

Ne le, da »Domovina« sama deluje zoper katoliško življenje in zoper spoštovanje katoliške vere in Cerkve, če le more, kliče zdaj na pomoč »Jutrove« romane, ki so prepovedani z lažjo in gnusobo greha. Kar so mogli kje kake brezverci si slabega izmisliti in zlagati o katoliški Cerkvi, to je zbrano v teh knjigah. In te knjige ponuja ta list za dar za Miklavža in za Božič! Ne vzemi je, če ti jo plača poleg! — Naša društva pa opozarjamo na to novo nakano liberalcev

— Pač, — se je smejalo dekle. — Zato si tako blede. Očka, jaz sem tvoja hči in se ničesar ne zbijam. Zakaj si tako nemiren?

— Skrbí me, — je mrmral.

— Kaj hoče Japonec? — je silil v njega tudi Overton.

— Jutri do šeste ure zahteva odgovor . . .

— O čem?

— Ali mu dam hčerko za ženo . . .

— Ali je zblaznel? — je ostrmel Overton.

Brinkley je s skrbjo zrl predse.

— Ne verjamem, — je rekel tiho. — Dasi je ono, s čimer preti . . .

— Preti? — se je zasmejala Alice. — Kaj pa sem jaz?

— Ne smej se, — je znanstvenik nemirno dvignil prst.

— Vedeti moramo, koga imamo za nasprotnika.

— In s čim preti? — je trdo vprašal Overton. — Kaj hoče ta rumeni vrag? — so mu bliščale oči. — Poteptam ga . . .

— Ne moreš ga — je Brinkley malodušno sklonil glavo. — On je mogočnejši ko midva oba . . . Ali me razumeš Overton?

— Jaz se nikogar ne bojim na zemlji . . . — je vzplamtel na Overtonovem obrazu ljubosunna samozavest. — Kaj sporoča?

Brinkley se je zravnal.

— To, da ako Alice ne bo njegova žena, jutri uniči predmestje Sanfranciska . . .

Drug drugega so gledali.

— Blaznuz — je potem rekel Overton.

— Bistroumnež, — je vzdihnil stari znanstvenik. — Nepreračunljiv bistroumnež . . . Bojim se.

— Česa? — se je smejal Overton omalovaževalno. — Da razruši Sanfrancisko? . . . — Recite g. Brinkley, ali se vam zdi to mogoče?

— Da, — se je od skrbi zgrbalo znanstvenikovo čelo.

— Iz Japonske? — se je smejal Overton. — Od tam, iz Japonske, vrže sem bombo?

— Da, — je pritrdil Brinkley.

— Za Boga vendar . . . Vi govorite tako, veliki in slavni znanstvenik?

Stefan Lazar:

TITANA.

Roman.

Iz madžarščine prevedel Fr. Kolenc.

Dalje.

- Fuminoide je sestavil.
- Kaj je to na vrhu? — se je nagnilo tje dekle.
- Števec za stopinje.
- Čemu je.
- Daljavo merim z njim.
- In to, ko da je zemljevid . . .
- Karta Amerike.
- In te zelene vajeti — kače?
- To so spojniki . . .
- Vijaki. Zice. Plošče. Drobne kroglice. Sto različnih srojniš delov. Dekle je začudeno gledalo.
- In kaj vodi strelo?
- Zrak.
- Zrak? O, Ama-Teras-Omi-Kami . . .
- Mutsuhito Dsain je razgrnil eno steno verande. V solnce se je kopala pred njim krasna daljava, zlatosiva panorama dalekih hribov nad svetlozelenimi gozdovi.
- Dekle, ali vidiš ono temno točko? — je zrl v daljavo.
- Zadaj na robu hribov, tam daleč, se je dvigala temnorjava točka. V nebo se dvigalo mrzla glava, ki se tudi v smrti bori z vremenom. Velikanska skala, ki s srdito zakrknjenostjo dviga glavo zoper Kwannona . . .
- Vidim, je kimalo dekle. — Najvišji gorski vrh . . .
- Zbršem ga s površja zemlje — ga je gledal nepremično.
- O, Ama-Teras-Omi-Kami — je plosknilo dekle z rokami. — Zoper boga se dvigaš?
- In je zgrabila znanstvenika za roko.
- Idi in moli pred Budo — je rekel Mutsuhito Dsain.
- Za mene ali oni hrib . . .